

Trisdešimt pirmieji leidybos metai. Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

2019 m. gegužės 10 d.

Nr. 18 (1328)

LPKTS Kauno filialo ataskaitinė konferencija

Pavasarį skleidžiantis žalumai ir žydint sodams, sveikiname mamas, motutes, įvairiaus koncertais ir renginiai minime Motinos dienos šventę. Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos Kauno filialas ši gražų paminėjimą išpyne į ataskaitinę konferenciją, į kurią susirinko ne tik poskyrių pirmininkai su aktyviausiais nariais, bet ir visuomeninių organizacijų atstovai. Savo apsilankymu pagerbė ir LR himną sugiedoti padėjo Liudas Mažylis, mokslininkas, VDU profesorius, kandidatas į Europos Parlamentą. Palaiminti atvyko ir už mūsų artimuosius maldą sukalbėti pakvietė kunigas Saulius Paulius Bytautas, Kauko Sv. Jurgio konvento gvardijonas.

Prieš konferencijos pradžią partizaniskas dainas atliko Kauno Algirdo Žikevičiaus saugaus vaiko mokyklos „Krašto pažinimo“ būrelio moksleiviai. Sveikinimo žodį tarė artimiausi kaimynai – Vytauto Didžiojo Saulių 2-osios rinktinės vadas Vytautas Žymančius. „Esame idėjos žmonės, šaulys – dvasios karys. Išgyvename geriausią laikotarpį: yra taika, jaučiamė visuomenės dėmesį ir pasitikėjimą, šalies gynybai ruošiamės kasdien. Džiaugiamės, kad galime dėvėti lietuvišką uniformą, turime savo Trispalvę, ugdomė jaunąją kartą mokyklose.

Kurkime ateitį kartu“, – kvietė šaulių vadas V. Žymančius.

Po moksleivių muzikinio sveikinimo ir svečių kalbų LPKTS Kauno filialo pirmininkas Vladas Sungaila pristatė filialo veiklos metų ataskaitą. „Filialas vienija 2410 narių, papildė 12, o per metus netekome 105 narių. Ir tai žinome tik tuos, apie kuriuos artimieji pranešė“, – nuo statistikos pradėjo pirmininkas. Jis apžvelgė, kiek ko įvyko per metus, kiek renginių, švenčių organizuoja pats filialas, kiek dalyvauja ir prisideda prie sąjungos vykdomy projekta.

Kasmetinė pavasario talka Petrašiūnų tremtinių kančios memoriale, Motinos ir Tėvo dienoms skirti koncertai, Mindaugo karūnavimo dienos paminėjimai, Advento popietė, tradicinė kaledinė vakarė – tai buvimas kartu, kur noriai dalyvauja ne tik filialo, bet ir kitų visuomeninių organizacijų nariai, jau tapę draugais.

Filialas siekia palaikyti draugiškus ryšius ir su kitaip LPKTS filialais, ypač nuoširdi draugystė sieja su ukmergiškais. Kauniečiai dažnai yra kviečiami į Ukmergę, o šie taip pat pradžiugina savo apsilankymu. Pirmininkas V. Sungaila tik apgailestavo, kad iš skyriaus darbų lėčiausiai

vyksta naujų narių pritraukimas. „Jaunimas savo laiką skiria šeimai ir karjerai, sunku juos priskalbinti, ir tai natūralu“, – sakė V. Sungaila.

LPKTS salės sienas nuolat puošia dažnai keičiamos tapybos darbų parodos. Jas taip pat organizuoja Kauno filialas, kartu pakviesdamas ir į naujų knygų pristatymus. Dažnai svečias – arkivyskupas emeritas Sigitas Tamkevičius, Kauno muzikinio teatro solistai Rita Preikšaitė ir Mindaugas Jankauskas.

Konferencijai buvo pateiktos metinė Finansų ir biudžeto komiteto bei Etikos ir procedūrų komisijos ataskai-

tos. Jos patvirtintos bendru sutarimu. Konferencijai pirmininkavo LPKTS tarybos pirmininkė Vincė Vaidevutė Margevičienė.

Konferencijos pabaigoje koncertavo moterų ansamblis „Viltis“, pritariant solistui Arvydui Paulauskui. Gražiausias Justino Marcinkevičius, Osvaldo Milašiaus ir Pauliaus Širvio eiles deklamavo renginių vedėjas Vilius Kaminskas. Salėje buvę vyrai rožių žiedais apdovanojo visas renginyje dalyvavusias moteris.

„Tremtinio“ inf.

Nuotraukos Audronės Kaminskienės

Europos diena

Jau 15 metų, kai Lietuva oficialiai grįžo į Europos šeimą. Tada stiebėmės į viršų, reformavomės, siekdami narystės, europietiškų standartų. Ir pasiekė tikslo lengviau atsikvėpėme. Šiandien Europos Sąjungos narystės nauda – mūsų kasdienybės dalis, ar tai būtų kelionės po Europą be sienų, ar galimybė dirbtį užsienyje, ar teisė grąžinti netikusių prekę ir pan. Tai savaiame suprantami dalykai, bet jie nėra duotybė, tai ilgo darbo rezultatas.

Europos Sąjunga irgi nėra duotybė, dabar jai bandoma primesti nebūtas kaltes, pamirštama buvimo drauge tikroji vertė. Tą buvimą drauge, bendrą reikalų sprendimą, sutarimo paieškas

po bendru stogu reikia saugoti.

Man Lietuvos narystė Europos Sąjungoje – ne tik ekonominė gerovė, bet ir Laisvės kovos vadų mums palikto testamento išpildymas, taikos, demokratijos ir gerovės šeima, kurioje galime jaustis saugūs.

Tačiau Europoje kyla naujos grėsmės įvairose srityse dėl populistų ar nedraugiškų jėgų pastangų suardytų pasitikėjimą vieni kitais, dirbtinai skaldytų visuomenę ją bauginant, skleidžiant melagingą informaciją.

Europos Sąjunga, veikdama išvien, pasiekė labai daug. Bet, kad žmonės nebusi vilčiai, reikia ne vien tėsti europietiškąją kryptį, bet ir išgirsti jų lūkesčius.

Melagingi mitai, propagandiniai bandymai iškreipti mūsų istoriją, sumenkinti Europos pamatinės vertės – tai kenkia ir Lietuvos žmonių, ir Europos saugumui. Būsimė saugūs, jei atpažinsime melą ir jam atsiplirsime.

Jei susitelksime, galime pasiekti daug daugiau. Tik apjungę visų ES valstybių patirtį bei gebėjimus užtikrinimine, kad visoje ES būtų vienodai kokybės prevencijos politika, gydymas bei pagalba artimiesiems.

Daugiau Europos reikia ir socialinėje srityje. Tai padės mūsų vaikams, tėvams, seneliams, neįgaliesiems žmonėms užtikrinti europietišką, deramą ir orų gyvenimą Lietuvoje.

Manau, kad šia kryptimi turi eiti Europos Sąjunga – sprendimais būti dar arčiau savo piliečių, sugebėti paaškinti link kur mes einam ir tokiu būdu atremti populistų bandymus suardyti šią tai- ką mums užtikrinusią sėrangą. O nuo kiekvieno iš mūsų priklausys, kiek stiprūs būsime viduje, kaip gebėsime skleisti savo kultūrą, tradicijas, istoriją visoje Europos Sąjungoje.

Gražios Europos dienos! Gerų pasirinkimų netrukus vyksiančiuose Europos Parlamento rinkimuose.

**Radvilė MORKŪNAITĖ-MIKULĒNIENĖ,
Seimo narė, TS-LKD PKTF
pirmininkė**

V. Putinas nusprendė aneksuoti Donbasą?

Paskutinių dienų V. Putino veiksmai Donbase ir Azovo jūroje rodo jo norą elgtis su Ukraina, kaip suverenaus su protektoratu. BNS ir „Delfi“ praneša apie naujus V. Putino akibrokštus Vakarų pasauliui. Jis įveda supaprastintos pilietybės išdavimo tvarką Donecko ir Luhansko „liaudies respublikų“ gyventojams, (skelbia „Meduza.io“). Tose „respublikose“ gyvena apie 3,6 milijono žmonių. Sakydamas kalbą RFI Aukščiausioje Taryboje V. Putinas melavo sakydamas, esą taip elgiasi Rumunija, Lenkija ir kitos Europos šalys. Tad kodėl negalėtų ir Rusija pasirūpinti užsienyje gyvenančiais rusais? Tiesa yra tai, kad jo paminėtos šalys tautiečiams, gyvenantiems užsienyje, dalina savo pasus ne okupuotoje teritorijoje. Taip elgiasi Rumunija ir Vengrija, o Lenkija dalina lenko kortą, sukelusi protestus Lietuvoje, o ne pilietybę. Šitaip V. Putinas jau elgesi Pietų Osetijoje, Abchazijoje, Moldovoje, Kryme. Netrukus į tas teritorijas įvedė Rusijos kariuomenės dalinius ir jas aneksavo. Pietų Osetijoje ir Abchazijoje labai daug žmonių turėjo Rusijos pasus. Rusijos kariuomenė ten įvesta neva ginant savo piliečius. Ar ne tas pats laukia ir Ukrainos pietinių sričių?

Dar rudenį S. Lavrovas skundėsi ESBO komisarui I. Zannierui dėl vis blogėjančios rusakalbių gyventojų padėties Ukrainoje ir Baltijos šalyse. Netrukus V. Putinas pažadėjo visais įmanomais mechanizmiais ginti tautiečių teises užsienyje. Jis kalbėjo, kad „didėja įtampa, pakertami tarptautinės teisės pagrindai, „pasitelkiama rusofobia ir kitos agresyvaus nacionalizmo formos“, vėl, ypač Ukrainoje, Baltijos šalyse ir kitur, perrašoma istorija, kovoja ma su paminklais. Išvadoje belieka pasakyti: „Viskas taip, tikta atvirkščiai“.

Teigiamo, kad V. Putinas tai daro „gindamas žmogaus ir piliečio teises ir laisves ir vadovaujasi visuotinai priimtais principais ir tarptautinės teisės normomis“. Kur galėtum surasti ciniškesnį veidmainiavimo pavyzdį? Šiaip Ru-

sijos pilietybę gauti yra gančtinai sunku: asmuo privalo būti Rusijoje išgyvėnes nemažiau kaip 5 metus, turėti darbą, mokėti rusų kalbą, atsisakyti turčios kitos šalies pilietybės.

Tai paskelbta praėjus kelioms dienoms po V. Zelenskio išrinkimo Ukrainos Respublikos prezidentu. Tai jam V. Putinas pateikė šią „dovanėlę“. Tuo pačiu jis pareiškė norintis susitikti su naujuoju prezentu ir aptarti tarpusavio santykių problemas. Nors turėtų suprasti, kad jo žengtas žingsnis sustiprino įtampą su Ukrainos vyriausybė. O ką apie jo „dovanas“ galvoja Ukrainos žmonės, jam nesvarbu.

Po kelių dienų V. Putinas pareiškė svarstas galimybę supaprastinti Rusijos pilietybės suteikimą visos Ukrainos gyventojams, kas tik jis paprašys. Ukraina tokį veiksmą laiko kišimusi į jos vidaus reikalus ir dėl to kreipesi į JT Saugumo Tarybą. Vokietija, Prancūzija ir ES užsienio politikos įgaliotinė Federica Mogherini griežtai sukritikavo Maskvos sprendimą. Lietuvos užsienio reikalų ministerija paragino sugriežtinoti sankcijas Rusijai. Jos veiksmus pavadino netcisėtu kišimusi į Ukrainos vidaus reikalus, grubiu Ukrainos suvereniteto ir teritorinio vientisumo pažeidimu. Pakvietė tarptautinę bendruomenę griežtai pasmerkti šiuos Rusijos veiksmus ir tokį pasų nepripažinti galiojančiu asmens dokumentu. Laikome tai sąmoningu spaudimo didinimu Ukrainai ir jos išrinktam prezidentui V. Zelenskiui. Jis bus prisaikdintas birželį.

V. Zelenskis pasakė, kad nepatarėti gundytį ukrainiečius rusų pasais. Verčiau nuo Maskvos „kenčiantiems“ rusams išduoti ukrainietiškus pasus. Anot jis, Rusijos pilietybė suteikia „teisę būti suimtam už taikų protestą ir teisę neturėti laisvų ir konkurencingų rinkimų“. V. Zelenskis pažymėjo, kad yra pasiruošęs deryboms, bet tik be grasinimų, karinio ir ekonominio spaudimo. Pasiūlė apsikeisti belaisviais „visus į vienus“. V. Zelenskio nuomone, Rusijos ir Ukrainos santykių normalizavimas

galimas „tik po absoliučios deokupacijos“. Tai liečia Krymą ir Donbasą. Juk Kijevė pajėgos nuo 2014 metų Ukrainos rytuose kovoja su Maskvos remiamais separatistais. Kovose žuvo 13 tūkstančių žmonių. Ukrainiečiai to niekad nepamirš. Vienas iš Ukrainos ir Rusijos skirtumų yra tas, kad ukrainiečiai savo šalyje turi žodžio laisvę, laisvą žiniasklaidą ir internetą, sakė V. Zelenskis. Jis žadėjo „perkrauti“ taikos derybas su separatistais. Tačiau taikos derybos dalyvauja taip pat Rusija ir Vakarai.

Putinas nepasveikino V. Zelenskio su pergale rinkimuose, bet sakė esąs pasirengęs susitikti su naujuoju Ukrainos lyderiu, norintis suprasti, kokia yra jo pozicija dėl konflikto. V. Putinas teigė, kad „visi pavargo nuo šio konflikto ir tikisi iš naujos Ukrainos vadovybės kitokių sprendimų dėl karo“.

Maskva ir Kijevas konfliktuoja nuo 2014 metų liaudies sukilio Ukrainoje, per kurį buvo nušalinta Kremliaus remiama vyriausybė. Po to Rusija parėmė Rytų Ukrainos separatistus ir aneksavo Krymo pusiasalį. Ukrainos nuolatinis atstovas Europos Taryboje Dmytro Kulcsa parciškė, kad „Rusija atkakliai siekia eskalacijos ir chaoso Ukrainoje, todėl komplikuoją žaidimo taisyklės“.

Aukščiai Rusijos pareigūnai aiškina rusų pasų išdavimo detales. Okupuoto Donbaso gyventojams Rusijos pasai bus išduodami trimis etapais. Jau prieš tris mėnesius sudaryti pasų gavėjų sąrašai. Pirmieji juos gaus kariškiai ir jėgos struktūrų pareigūnai. Po jų – Rusijos valdžia kolaboruojantys valdininkai ir galiausiai kiti norintys. Daroma akivaizdi kiaulystė, pricštaraujanti Minsko susitarimams. Tačiau Kremlis to neįžvelgia, esą tai tik politinis vertinimas, o jokių pažeidimų neįžvelgia. Be viso to, „Rusija norėtų gauti papildomą galimybę Donbase atvirai naujoti ginkluotą jėgą Rusijos piliečiams ginti“ – tai ministro pavaduotojo Georgijaus Tukos žodžiai. Nuo šiole bet

koks atsakomasis šūvis iš Ukrainos pusės galbūt bus laikomas pavojumi Rusijos piliečiams ir „ginsis“ reguliarai Rusijos kariuomenė? Tai būtų jau konvencinio karo pradžia. Apie tai pafrontėje žmonės kalba be užuolankų...

Paklausykime, ką kalba žmonės abipus fronto linijos, kuri eina daugiausia per gyvenamas vietoves. Ta linija panaši į tikrą valstybinę sieną. Tikrina pasus žmonių, kurie nori perėiti liniją ir atsiimti savo pensiją. Journalistai klausia: „Ar imsite rusišką pensiją?“, „Ne, man jis nereikalingas, noriu ukrainietiško, savo“, – atsako kalbinata moters. „Juos paims gal koki 20 procentų. Tie, kurie turi Ukrainos pensiją, rusiško nenori“, – sako kiti vietiniai. Yra ir tokiai, kurie nori, nes tada gautų rusišką pensiją.

Apžvalgininkas A. Medailinskas samprotauja po V. Putino pasisakymu apie rusiškus pasus Donbaso gyventojams, Kijevas pareiškė, kad Rusija pripažino šalies okupantės Donbase atsakomybę ir tikisi, kad Vakarai sustiprins sankcijas Kremliai. Rusijos premjeras Dmitrijus Medvedevas rinkimus Ukrainoje vadino viltimi, galinčia nubrėžti naujo tipo santykius tarp dviejų valstybių. Tuo tarpu Kremlis dalija Rusijos pasus Ukrainoje, uždraudė naftos eksportą, suaktyvino karinius veiksmus Donbase, atnaujino patikrą laivams iplaukiant į Azovo jūrą. Kas visai nepanašu į ištestą Rusijos ranką. Visa tai smaugia Ukrainos ekonomiką ir naujam prezidentui bus labai sunku. Tačiau jei V. Zelenskis, padedamas Vakarų partnerių išliks provakarietiškas, jis bus daug patrauklesnis Donbaso žmonėms, nei buvo P. Porošenka, o tai reikštų stimulą šiam regionui (kaip Ukrainos daliai) susijungti pagal Kijevą taisykles.

Kol Vakarų lyderiai susirūpinę, kaip atispirti D. Trumpo reikalavimams didinti išlaidas gynybai, V. Putinas tarkosi savo „reikaliukus“ Ukrainoje. Ar ilgai šis apsnūdimas tēsis?

Dr. Povilas JAKUČIONIS

Jaunimo pasipriešinimas sovietinei okupacijai

Pabaiga.

Pradžia Nr. 17 (1327)

Jaunimas vienokiu ar kitokiu būdu reiškė protestą prieš vykdomą rusinių politiką. Prieš rusus buvo pasisakoma kaip prieš mūsų tautą pavergusios santvarkos atstovus. Todėl būdavo atvejų, kai mokyklose mokiniai ignoruodavo rusų kalbos mokymasi. Tokį protesto ženkltą panaudojau ir aš, įsitraukęs į pogrindinę antsovietinę veiklą, mokydamasis vidurinės mokyklos devintoje klasėje.

Knygų sandėlyje (uždarytoje Kauno Mokinį – Švč. Sakramento bažnyčioje), nuvesti tvarkyti vadovėlių, slapčiai iplėšdavome jose buvusius Engelson, Markso, Lenino ir Stalino portretus, juos ir kompartiją liaupsinusius teksstus. Priverstinai eidami per sovietines šventes pro tribūnų su joje stypsančias sovietinės valdžios pilvūzais Donclaičio gatvėje, atsakydami į jų „valavimus“ ar „uravimus“, sušukdavome

victoje „valio“ – „namo!“ Pasigirdavo net švilpumų....

Kartais ir dabar iš pačių mokytojų, per mūsų valstybines šventes rengiantis eitynėmis, pasigirsta skaudžių negatyvių išsirciškimų – „vėl prievara, kas už tai mums mokės“ ir pan. Ne viskas pinigu matuoja. Turėtume visi širdimi justi kokybių skirtumą – šiandien mes einame ne okupacijės valdžios ponus pagarbinti, o einame pagerbtii savo Valstybę, prisiliesti prie jos gyvosios istorijos, dvasinės vienybės didingumo, einame padėkoti Dievui už tą didelį stebuklą – Lietuvos laisvę, o vaikas lygiaunas medelis – jam reikalinga ir globa, ir kryptis.

Jaunimas piktinosi, kad prisdengus vadinama „tautų draugystę“, vykdoma nutautinimo politika, kad Lietuva parverga ir yra rusų kolonija, su jos žmonėmis elgiamasi kaip su antrarušiais. Ypač sukčiė didelį jaunimo nepasitenkinimą bandymas Lietuvos mokslo

baigusį jaunimą siušti dirbtį į įvairius Sovietų sąjungos rajonus. Universitetinis jaunimas reiškė mintį, kad rusai Lietuvoje turi išmokti lietuvių kalbą arba išvažiuoti į Rusiją. Organizacijos „Laisva Lietuva“ nariai savo programoje skelbė, kad „artėja lemtinė valanda, kada Lietuva pamesta po kojomis ir sumindžiota rusų okupanto bato vėl bus laisva ir nepriklausoma“. Tautiskumo klausimas buvo keliamas jaunimo platintuose atsišaukimoose.

Kaune 1972 metais išplatintame atsišaukime „Atsakymas į TSKP CK nutarimą „Dėl pasiruošimo TSRS įkūrimo 50-osioms metinėms“, pabrėžiai, kad Sovietų sąjungos tautų suartėjimas yra ne kas kita, kaip tautinių mažumų asimiliacija. Atkrepiamas dėmesys, kad dokumentacija daugelyje Lietuvos ministerijų, gamyklių ir įstaigų tvarkoma jau vien rusų kalba“. Kauno Lenino rajono komunistų partijos antراسis sekretorius, rusas, demonstraty-

vai nickino lietuvių kalbą. Kartą darbo reikalais apsilankius toje partokratijos būstinėje ir prašneku su juo licituškai, minėtasis sekretorius įsakmiai man pabrėžė, kad su juo kalbėčiau „po čeloviečceskomu“, o mano darbo kolegi Janinai Pašiūnienei pagrasino už tai, kad ši į jo įstaigą drėso užėiti ant kaklo pasikabinus kryželį. Apskritai antrūjį komunistų partijos sekretoriai daugiausiai būdavo atėjūnai-kolonistai, ta da turėdavę visagalę valdžią.

1972 metų atsišaukime „Lietuvių žmonės sveikinami su Vasario 16-aja. Čia taip pat pabrėžiamas šeimos vaidmuo tautiškai auklėjant jaunimą: „Ko verta ta šeima, kurioje vaikai auga be šaknų, be tautinio auklėjimo, ko vertas darbuotojas, savo neprincipingumu nuolaidžiaujas okupantui. Kova tbc-sitėsia. Įsiunk į ją ištu, ne garsiomis kalbomis, o kasdieniu gyvenimu, mintimis ir darbais“.

(keliamas į 6 psl.)

Ivykiai, komentarai

Poryt Lietuva laikys demokratijos egzaminą

Poryt Lietuva laikys porą egzaminų – vienas iš jų yra eilinis, nes vyksta kas penkeri metai, kitas – referendumas – neeilinis, nes būna tik išimtinis atvejais. Taigi pirmame egzamine rinksite Lietuvos Respublikos Prezidentą, nes Dalios Grybauskaitės antroji kadencija baigiasi.

Antrajame egzamine laukia dvi užduotys, ir dėl abiejų galima papilti daug priekaištų šiu užduočių rengėjams – Ramūno Karbauskio „valstiečiamų žaliesiems“. Net plika akimi matosi, kad vien iš referendumo klausimų tėra pigus ir, tiesą sakant, negražus būdas pritraukti savajį elektoratą, žaidžiant minios „bandos jausmu“, tai yra liumpeno neapykanta Seimui, kurią nuo pat atkurtos Nepriklausomybės pradžios kurstė Rusijos ir jos kolabrantų propagandistai, siepijantys nepasitikėjimą atgimusios valstybės institucijomis. Todėl keista, kad „valstiečiai-žalieji“ pritaria reikalavimams „išgatvės“ mažinti Seimo narių skaičių, nors jokios būtinybės tam nėra, o argumentas, kad taip bus suaupoma lėšų, yra juokingas – pasak Ingridos Šimonytės, sumažinus Seimo narių skaičių ir tas „sutaupytas lėšas“ atidavus

pensininkams (kuriais nuolat spekuoliuoja populistai), kiekvienas iš jų (pensininkų) prie pensijos kas mėnesį prisidurtų... 15 centų! O grėsmė akivaizdi – kai Seimo narių yra mažiau, lengviau paveikti abejojančius kitų partijų atstovus, siekiant prastumti įstatymus, pavyzdžiu, kad būtų įvestas privalomas masinis maudymasis eketėse (jei manote, kad tai „džiaukas“, pasiklausykite „valstiečių-žaliųjų“ antivakserio (antivakseriais vadinti žmonės, pasiskantys prieš skiepus, red. past.) D. Kepenio kalbų) arba uždrausti opozicijai pasisakyti (pamenate, „atmikite mikrofoną iš to žmogaus“?) ne tik Seime, bet ir viešojoje erdvėje.

Kitas referendumo klausimas – pilietybės išsaugojimo klausimas. Čia, atrodytų, viskas aišku – esame nedidelė tauta, todėl „svaidytis“ tautiečiais neturėtume. Deja, pastarojo klausimo formuliuotė tokia, kad net Seimo nariai ne visi susigaudo (pavyzdžiu, Kęstučius Masiulis apie tai paraše savo paskyroje „Facebook“). O juk ant svarstyklilių padėtas mūsų tautiečių, gyvenančių svetur, pilietybės likimas! Apie tai gana aiškiai pasisakė garbus amžiaus prezidentas Valdas Adamkus, duoda-

mas interviu LRT.lt, kai jo paklausė dėl abiejų referendumų reikalingumo: „Bijau, kad tokis suplakimas kelių labai reikšmingų įvykių į vieną vietą gali tam tikrų duoti ir neigiamų rezultatų. Aš galvoju ypač dėl mūsų dvigubos pilietybės referendumo, aš esu tikras, išskineš, kad mes esame nepasiruoš tam. Aš esu už dvigubos pilietybės pripažinimą ir turiu tam argumentų, kodėl. Kadangi aš pats išgyvenau 50 metų už Lietuvos ribų. Tačiau man pilietybė buvo surišta su tam tikra meile Lietuvai, kaip savo tėvynės, su tauta, su jos laimėjimais, su jos vargais. Mūsų visas gyvenimas buvo paramtas – Lietuva, Lietuva, Lietuva. Mes su Lietuvos vardu guldavome, su Lietuvos vardu keldavome. Aišku, mūsų emigracija, mano kartos, mano tėvų emigracija buvo gryna politinė. Aš tą tvirtai tvirtinu.“

Dabartinė emigracija yra ekonominė, tačiau tos emigracijos, tiek viena, tiek kita, buvo praktiškai priverstinės. Vis tiek aiškiai išlaiko tą vieną momentą, tą patį, kurį ir mes – meilę Lietuvai. Jie apie tą Lietuvą galvoja, jie savo vakuus lygiai taip, kaip ir mano emigracijoje, į šeštadienines mokyklas veža,

kiekvieną minutę naudoja tų vaikų išlaikymui lietuviškoje aplinkoje, rūpinasi, kas Lietuvoje darosi, mato, kas yra blogai, jiems yra skaudu. Aš suprantu, tas pasas lyg kažkoks ryšys, meilės ryšys Lietuvai. Jeigu taspasas jiems dar duoda tokią šilumą, kad jie priklauso mūsų valstybei, mūsų visiems reikalams, teikia tam tikrą moralinę prasmę, aš nematau reikalo jiems užkirsti kelią. Reikia paieškoti konstitucinių kelių, kaip tą reikala – 12-ąjį straipsnį sutvarkyti.“

Beje, prezidentas Valdas Adamkus realistiškai įvertino ir Prezidento rinkimus. Anot V. Adamkaus, rinkėjams imponuoja kandidato sąžiningumas, išsimokslinimas, tai, kad kandidatas nėra „vienos partijos nuosavybė“, deja, vienoje iš dviejų kandidatų grupių nėra žmonių, turinčių gebėjimą, intelektą ir išsilavinimą, kurie reikalingi asmenybei, siekiančiai tapti valstybės vadovu.

Savo pozicijų rinkimuose viešai neišsakė dabartinė Prezidentė Dalia Grybauskaitė, tačiau balsuodama per išankstinius rinkimus, Jos Ekselencija neémė į rankas biuletenio, skirto pasisakyti dėl Seimo narių skaičiaus mažinimo... Juk negalėjo tokis faktas prasprūsti pro stebinčiųjų akis!

Baimės akys didelės, kojos tokiai atvejais irgi ne trumpesnės!

Na, štai – pagaliau išlindyla iš maišo! Dabar visa tauta (kai kas sako, kad ši žodži reikia rašyti didžiąja raide, nors brangiausias po kalbos tautos turtas – jos rašyba – neigia tokį siūlymą) gali lengviau atskirkę ir nusiraminti: pasirodo, visą šį atkurtos nepriklausomybės laiką Lietuvą valdė ne socialdemokratai su Algirdu Mykolu Brazauskui priešakyje (o jam mirus – su A. Butkevičiumi), ne Prezidentai Algirdas Mykolas Brazauskas, Valdas Adamkus ir Dalia Grybauskaitė, bet... Landsbergiai! Kaip pasakyti šviesaus atminimo tautietis Kazys Bobelis, čia kas – „džiaukas“? (jaunimo kalboje šis iš anglų kalbos atėjęs žodelis reiškia „pokštas, juokelis, anekdotas“ ir pan. – red. past). Deja, čia ne pokštas, bet „valstiečių-žaliųjų“ lyderio Ramūno Karbauskio rinkiminiai teiginiai, neva ir dabar Lietuvą valdo V. Landsbergis per Prezidentę Dalią Grybauskaitę! Žinoma, čia nesusilaikė Gabrieliaus Landsbergio tėvas Vytautas Vytautas

Landsbergis, socialiniame tinkle „Facebook“ parašės: „Pritarčiau R. Karbauskio minčiai, kad Lietuvą ir kitus jos prezidentus valdo V. Landsbergis. Ar gerai valdo, ar blogai susivaldo – čia jau kitas klausimas... Pasakysiu netgi daugiau – jis valdo ir Latvijos, iš dalies ir Estijos prezidentus, jau nekalbant apie Rusiją. O jei visiškai atvirai – tai valdys ir Skverneli, jeigu tas netycia laimės rinkimus. Ir nieko čia nepadarysi, tokia karma.“ Kad nepriimtumėte Lansbergio jaunesniojo žodžių už gryną pinigą, tepasakysi – va čia tai džiaukas!

Bet R. Karbauskis nenusiteikės juokauti – jis suorganizavo savo partijos narius priimti nutarimą, kuris skelbia, kad „valstiečiai-žalieji“ trauksis „iš valdžios, jei partijos kandidatas į prezidentus Saulius Skvernelis pralaimės prezidento rinkimuose ir jei partija nelaimės Europos Parlamento (EP) rinkimų.“ O kad šis gasdinimas gali sukelti suirutę valstybės valdymo

grandyje atrodytų dar grėsmingesnis, R. Karbauskis pareiškė: „Jeigu laimės šiuos rinkimus konservatorių kandidatas ar kandidatė, tai tokiu atveju galbūt taip, kad mes neužilgo turėsime visas valdžios grandis konservatorių rankose – Lansbergiai valdys viską. Jeigu taip visuomenė nori, taip ir atsitiks. Aš tikiuosi, kad ji to nenori.“

Kaip vertinti tokius valdančiosios daugumos vado pasisakymus? Politologų teigimu, R. Karbauskis tokiai pareiškimais bando suburti savo rinkėjus aktyviai dalyvauti Prezidento rinkimuose ir palaikyti jo kandidatą S. Skvernelį; deja, tas senas „anti-landsberginis“ arklėkas jau gerokai nupušės ir gali neišlaikyti balne raietlio, nepaisant to, kad daliai rinkėjų į galvą net su mietu nejatkisi, jog Lansbergis nelupo šiferio nuo jų kolchozo karvidės stogo. Galbūt, spėja apžvalgininkai, tai jau desperatiškos „valstiečių-žaliųjų“ vado pastangos, matančio, kad nepatikimų apklausų

keliamas į lyderių trejetą S. Skvernelis iš tikro dalijasi viso labo pozicija su senu socdemų vilku Vyteniu Andriukaičiu?

Net pats šios panikos „kaltininkas“ profesorius Vytautas Landsbergis nusistebėjo: „Kodėl juos taip gąsdina perspektyva, kad jie negali nelaimėti rinkimų? Kodėl? Kokia čia tragedija?“

Pratęsiant profesoriaus mintį, galima paspėlioti, kokios yra tos baimės būti neišrinktiems priežastys: pavyzdžiu, trąšos parduotos, pinigai „Naisių vasarai“ išleisti, o rezultatas – grąžinti Lietuvą į Kremliaus įtakojamas politikos zoną – neįvykdytas?! Arba – iš aškėti, kad daugelis „valstiečių-žaliųjų“ vadinamųjų „reformų“ tebuvo samoningas bandymas sugriauti tegu ir netobulas, bet visgi funkcionuojančias valstybines struktūras? (Nenoriu būti blogas pranašas, bet tokiu atveju ar „valstiečių-žaliųjų“ partijos lyderis netaps V. Antonovo ir R. Baranauskų kompanionu?)

Ką daryti?

riuose kviečiu balsuoti už Ingridą Šimonytę, vyks dar du referendumai: dėl Lietuvos pilietybės išsaugojimo ir dėl Seimo narių skaičiaus mažinimo.

Kviečiu pirmajame referendume balsuoti už dvigubą pilietybę, nes mes neturime skirstyti žmonių savus ir svečius. Turime mylėti tautiečius ir prisikvesti atgal į tėvynę. Tai reiškia, kad balsavimo komisijai būtina pasakyti, jog norite imti biuletenį dvigubos pilietybės referendumė.

Referendumė dėl Seimo narių skaičiaus mažinimo reikia nedalyvaujant, tai yra atsisakyti imti žaliajį biule-

tenį, nes tai téra R. Karbauskio iniciatyva S. Skvernelio prezidentinės kampanijos gelbėjimo operaciją. Atsisakymą rinkimų komisijai reiktu išreišksti aiškiai, o jei biuletenį bando įkišti – neimti.

Kadangi pasirodžius šiam rinkimų štabo vadovo patarimui pasigirdo oponentų pasišaipymai, girdi, partijos diktatūra, nariai neturi teisés balsuoti už tą, kuris jiems priimtinesnis, todėl skubu nuliūdinti gandonešius – rekomendacijos nėra privalomos, TS-LKD nariai ir jai prijaučiantys balsuoja pagal savo sąžinę (jokia nau-

jiena, kad daug partijos narių remia Gitaną Nausėdą) ir supratimą. Galu gale TS-LKD nėra vieno žmogaus partija, kurios lyderis, tarsi kokios sektos vadas, už besąlygiško paklusnumo nesilaikymą iš partijos išmeta neįtikusius narius (prisiminkim, pavyzdžiu, Justo Džiugelio ir Bronislavo Matelio istorijas).

Kaip sakė prezidentas V. Adamkus, netrukus sužinosime, ar „ištraukėme laimingą kortą“. Jau pirmadienį bus aišku.

Parengė Gintaras MARKEVIČIUS

Kartu su Prezidento rinkimais, ku-

Matikų šeimos kova už laisvę

Pabaiga.

Pradžia Nr. 17 (1327)

Istorikas Vytautas Kuzmickas Kau-
ne, Žaliakalnyje, surado žuvusiu bro-
lių Jono ir Antano Matikų giminės. Su-
sitikęs su jais, istorikas apraše šeimos
istorijos tęsinį.

„Vincas Matiko dukra bibliotekininkė Rita Gužauskienė ir jos mama Vincas Matikas mirė 1991 metais, nuo Kovo 11-osios praėjus pusmečiui. Prie atversto nuotraukų albumo užsimėzgė įdomus pokalbis apie Matikus.

Prieš karą Sundakuose, Jiezno vals-
ciuje, gyveno Matiko Jono, Kazio, Myko-
lo ir Marcelės šeimos. Matiko Myko-
lo šeima tarp 60-ies Sundakų ūkininkų
pasižymėjo tuo, kad daugiau valdė
žemės (18,25 hektaro). Ūkyje, be gy-
venamojo namo, buvo kluonas, tvartas,
svirnas. Pranciška ir Mykolas Matikai
laikė du arklius, keturias karves, ke-
turiadas kiaules, dvi aveles, turėjo arklio
sukamą kuliamą bei akselinę.
Šeima ūki prižiūrėjo savo pastango-
mis. Augo 10 vaikų: Vincas pasižymėjo
labai aiškiomis patriotinėmis
nuostatomis, priklausė šaulių organi-
zacijai. Pirmoji sovietų okupacija ir
1941 metų birželio 14 dieną tremtis
šeimos nepaliestė. 1942 metais mirė
tėvas Mykolas.

Grįžę sovietai Matikų šeimą paskel-
bė buožėmis, nors jie nenaudojo jokio
samdomojo darbo. 1945 metų vasario
19 dieną enkavedistai, kažkam iškun-
dus, apsupo Matikų sodybą, rado kluone
iškastą bunkerį, bet brolių ten ne-
buvo. 1945 metų vasario pabaigoje Vincas
Matikas-Hanibalas dalyvavo kau-
tynėse su enkavedistais prie Alšininkų.
Mūšyje jis buvo sprogtamosios kulkos
sužeistas į petį. Sakoma, kad Vincas
sužeistas krito į griovį prie Alšininkų.
Vietinis ūkininkas jį paslėpė kluone. Po
šių įvykių jų motina Pranciška Matikie-
nė atsidūrė tremtyje.

Išsigelbėjimo vieta – Kaunas

Pranciška, pasikinkiusi arkli, nuvuko į Alšininkus, surado sužeistą sūnų,
perrengė jį moterimi ir per Darsūniš-
kio keltą atvyko į Kauną. Gydytis Kau-
no klinikose buvo labai pavojinga, tad
su gydytoju Jono ir Aldonos Siurkų ži-
nia gydėsi pas pažstamus žmones. Pa-
sveikus likimas jis ir suvedė su aukštai-
te, gyvenimo meile ir bendražyge Vanda
Stankevičiutė. Vieną rudens vakarą į Igulos bažnyčioje jie priėme Jung-
tuvų sakramentą. Laisvoje, niekieno
neužimtoje Kampo gatvės vietoje iš-
jvairių lentgalių ir atraižų susirentė ne-
didelį namelį. Geriemis pažstamiems,
ypač partizanų globėjai Veronikai Žu-
kauskienė, padedant, Vincas Matikas
pasikeitė pavardę į Antano Sakalo. Su
šia pavarde Vincas gyveno daugiau kaip
10 metų. Tik po 1956 metų prisipaži-
no, atgavo savo pavardę.

Gyvenimas su Antano Sakalo pa-
vardė buvo labai sudėtingas. Vincas
pirmaisiais metais bijojo net įsidar-
binti. Todėl šeima gyveno iš kuklaus
žmonos–sanitarės atlyginimo. Gerbia-
ma Vanda atsimena, kad dažnai net

duonos pritrūkdavo ir tek davos skolinis iš kaimynų. Dirbdama sanitare, ji baigė Salomėjos Nėries vidurinę mo-
kyklą, pagal „apsirikimą“ vienus metus išbuvo tremtyje. Anot jos, Vincas labai norėjo studijuoti Lietuvos žemės ūkio akademijoje. To laikmečio tautos švie-
sulys akademikas Kazimieras Baršauskas to nepatarė daryti, nes greit būsiąs dėl pavidės demaskuotas.

Apie 1950 metus pradėjo dirbtį Jonavos rajono Užusalių pradinėje mo-
kykloje (už Karmėlavos). Toje mokykloje vyravo rusakalbiai sentikiai moksleiviai. Likimo ironija buvo ir tai, kad tarp jų buvo nemažai stribų, milicininkų, aktyvių sovietijos rėmėjų atžalų. Šioje mokykloje nelegaliai vadindamas Antanu Sakalu, Vincas išdirbo daugiau kaip pusantrų metų. Prasidėjus jo asmenybės patikrinimui, iš mokyklos pasitraukė. Yra duomenų, kad Vincas dvejus metus studijavo Vilniaus uni-
versitete. Kilus įtarimui, kuriam laikui pasitraukė į Biržus.

Tik po 1956 metų Vincas legaliai išsi-
darbino Kauno apželdinimo treste. Vincas buvo labai sumanus, kūrybiš-
kas. Todėl ir iš nedidelių pajamų ryžosi statytis mūrinį namą, pats gaminė plynas, mūrijo, atliko stalaius darbus. Gyvenamojo rajono žmonės (netoli VII forto) jį gerbė už išradęs bendravimą, bi-
čiuliškumą, nuoširdų bendravimą. Kaimynų prašymu, jis buvo visuomeninis gyvenamojo rajono pirmininkas.

Vincas ir Vanda užaugino dukrą Ri-
tą, sūnus Romą, Gintą ir Antaną. Jie
džiaugiasi vaikaičiais Egle, Liudviku,
Tomu, Pauliumi, Manvydu, Mindaugu,
Šarūnu, Viliumi, provaikaičiais Ado-
mu, Roku, Titu ir Smilte. Su Vinco še-
ima nuo 1956 metų iki mirties 1972 me-
tais gyveno ir motina Pranciška.

Pranciška Matikienė tremtyje

Sovietai nusprendė atkeršyti laisvės
kovotojų Antano, Vinco, Jono moti-
nai Pranciškai, 1945 metų gegužę po
sovietų parinkto streso pareiškimo,
apšaukiant ją valstybės išdavimu.
KGB sprendimu buvo nutarta Pranciš-
kai kartu su išlaikytiniais vaikais: Ade-
le, Anele, Broniumi ir Albinu ištremti
i Permės kraštą, Molotovo srity, Jur-
lino rajoną, Juzvos gyvenvietę. Vai-
kus dar prieš ištremimą priglaudė iš-
tekėjusios dukterys. Pranciškai Mati-
kienei tuo metu jau buvo 55-eri. Ji kar-
tu su vyrais Sibire plovė medžius, juos
krovė į vagonus.

1946 metų rugėjo 15 dieną Pranciš-
ka iš tremties lagerio pabėgo. Prekiniais
vagonais 1947 metais grįžo į Lietuvą.
Vyko su geradėjų įsigytu mirusios Ane-
lės Pugačiauskaitės, gyvenusios Prienų
apskrityje, Stakliškių valsčiuje, Pieštu-
vėnuose, pasu. Su tuo pasu ji gyveno
Alytuje pas dukrą Marijampolėje ir kitose
Lietuvos vietose.

1949 metų kovo 15 dieną vietinis
stribas (pavardė dokumentuose nejra-
šyta) Alytuje atpažino Prancišką. Ki-
tą dieną ji buvo atvežta į Prienų vidaus
reikalų skyrių. Čia pabėgusiai tremtinei
buvo iškelta baudžiamoji byla.

Sovietinės Lietuvos vidaus reikalų
komisariato sprendimu už pabėgimą iš
tremties vienos buvo siūloma skirti trejų

Vladas Matikas

Partizanų motina Pranciška

metų bausmę pataisos darbų kolonijoje, po to grąžinant į tremties vietą. Bu-
vima pataisos darbų kolonijoje sušvel-
nino iki pusantrų metų.

Kalinimas Šilutės pataisos darbų
kolonijoje Pranciškai buvo geriau ne-
gu tremtis, ji turėjo galimybę retkar-
čiais susikitti su artimaisiais ir gauti
maisto siuntinėlius.

Atgal į Sibirą

1951 metais Pranciška buvo grąžinta
i tremties vietą, iš kurios ji bėgo.
Sveikata buvo nepavydėtina. Ją ka-
mavo širdies neurozė, chroniškas
bronchitas, sausas pleuritas, nugaras
ir liemens neuritas. Jos būklę nusako
dukters Angelės Matikaitės-Kandrotienės
laiškas – malonės prašymas

LSSR AT prezidiumo pirmininkui
J.Paleckiu, „Žinoma mano mama, kai-
po turinti 65 metus jau jokio darbo ne-
gali dirbtį, dar nesveika, už tai laikoma
invalidu namuose, kuri jokios naudos
valdžiai neduoda, tik išlaidas daro, to-
dėl aš kaip josios tikra duktė pranešu,
kad mano mama grįžtų į Tėvynę, Lie-
tuvos TSR, kur aš su savo vyru Jonu
Kandrotu išlaikyčiau. Sulig išdėstyto
malonai prašome draugo pirmininko
atkreipti dėmesį į mano pareiškimą ir
duoti pavedimą, kad mano mama Pra-
nciška Matikienė grįžtų į Lietuvą, pas
savo vaikus, nors prieš mirtį pasimatytu
su jais. Turiu viltį, kad Pirmininkas
nepaliks be pasekmių ir grąžins mano

mamą į savo Tėvynę Lietuvą. Apie pa-
sekmes prasau pranešti. Pareiškėja
A.Kandrotienė, Kaunas, 1955 VI/8“
(kalba netaisyta).

1956 metais Pranciška visgi grįžo į
Lietuvą, gyveno pas sūnų Vincą,
džiaugėsi kitais dar gyvais vaikais ir
anūkais. Nežinia, kas darėsi jos šir-
dyje, bet apie žuvusius partizaninėje
kovoje Joną ir Antaną retai kalbėda-
vo. Mirė 1972 metais gruodžio 8 die-
nā. Daugybės krašto žmonių po atlai-
kytų šv. Mišių buvo gražiai palydėta
i amžiną polisio vietą senose Jiezno
kapinėse šalia vyro Mykolo.“

Adelės Matikaitės-Žibutės, Aušre- lės istorija

Adelė nuo 1945 metų pradėjo daly-
vauti Kruonio–Jiezno apylinkėse vei-
kusiame partizanų būryje. Tris mēne-
sius ji dalyvavo kovinėse operacijose,
o vėliau platino partizanų atsišauki-
mus, slaugė sužeistuosius, sekė stribų
ir NKVD veiklą ir pranešinėjo partiza-
nams. 1947 metų kovo 3 dieną buvo su-
imta ir sovietų nuteista už „tėvynės iš-
davimą“ 10 metų griežto režimo lais-
vės atėmimo. Bausmę atliki išvežta
i Severralo lagerį, Sverdlovsko srityje,
Sosvoje. 1955 metais paleista į lais-
vę, bet dėl išgyventų kankinimų ir sun-
kaus darbo tolomoje šiaurėje po kele-
rių metų ten mirė...

**Spaudai paruošė Stanislovas
ABROMAVIČIUS**

2019 m. gegužės 10 d.

Tremtinys

Nr. 18 (1328)

5

Svarstyklės visam gyvenimui

Pabaiga.

Pradžia Nr. 16 (1326)

Didesnės laimės Ramutė jau keli metai nebuvu patyrusi: teta Kotryna atvažiavo jos aplankyt i ir atvežė ilgai keiliavus laišką. Abi skaitė ir skaitė, vis kažkā naujo atrasdamos, kitą mintį pagaudamos. Svarbiausiai, kad abu gyvi, nors ir sunkiai dirba, bet mamytė dar ir daržą augina, abu kai kurių gėrybių iš miško parsineša, Toysuk upėje kartais skanių žuvų pasigauna. „Maitina mus svarstyklės“, – keliskart laiške mama pamini. Baraką susitarkė, nebeturėt ūžia tokia baisi būti, kaip pirmais metais. Žmonės geri, vienas kitam padeda. Kartu visi Kalėdas ir Velykas švenčia. Tiesa, Velykoms kiaušinių neturėjo, tai spalvotais popierėliais kan-korėžius apklijavo. Taip jie laiške pa-juokavo. Po to laiško kitos minties Ramutė nebeturėjo: adresą žino, susita-pys pinigo ir iškeliaus tėvų parsivežti. Turi gi tokia diena ateiti.

Atėjo ta diena dar po kelių metų. 1953 metų kovo penktą visa „plačioji šalis“ nušiuvo, sustingo ir skirtingu jausmų pagauti, prislopintais balsais, iš lūpu i lūpas žmonės vieni kitiems per-davė žinią: mirė Stalinas!

Prasidėjo atšilimo metai. Iš kalėjimų ir lagerių sugrižo pirmieji kaliniai. Tiesa, tai buvo nusikaltę Stalinui KP veikėjai, paprasti ištremtieji dar turėjo laukti, bet žinia apskriejo visus tolmiausius pakraščius, kai kuriuose lageriuose prasidėjo sukilimai. Juos malšino tankais, bet tai vertė naujają vyriausybę greičiau vykdysti reformas. Kad ir menki, bet šilties žmonių santiukiai uždegė viltį į tremtinį, ir jų laukusiu artimųjų širdyse.

Ramutė nekantraudama laukė kitų metų vasaros. Vos ne kas savaitę siuntė tėvams laiškus, vis aiškindamasi, kur jų ieškoti, ką atvežti, kaip pačiai reng-

tis. Jos gyvenime irgi įvyko šiokie tokie pasikeitimai. Švietimo skyriaus viršininkas Kuzmicevas užgerą darbą buvo pakeltas pareigose ir paliko Zara-sus, o i jo vietą atsisėdo Povilas Sabaliauskas, smarkus komunistas, bet mažiau kerštingas žmogus. Iš to gūdaus, neprivažiuojamo kaimo Ramutę per-kėlė dirbtį į Zarasų pradinę mokyklą. Gyveno dabar pačiamie miestelyje, nuomavosi erdvų kambarių pas gerus senukus, pas Staselę ir Joną. Kartą pava-karę pas ją į svečius atėjo jos bendradarbe, mokytoja Emilia Ramelienė. Nebuvu jos artimos draugės, tai tas vėlyvas vizitas šiek tiek Ramutę nustebino. Pasirodo, Emilia jau žinojo, i ko-kius kraštus Ramutė ruošiasi išvykti, tai kalbą pradėjo taip:

– Mano vyras, politinis kalinys, tame pačiamie Ivanovkos rajone lageryje uždarytas. Jeigu būsi ten, gal ir iki jo tau pavyktu nusigauti? Aš tik noriu, kad jam šią laiškelį perduotum, kad pasakytm, jog aš ir mergaitės esame sveikos ir viskas mums gerai, tik kad jo labai laukiame, –pasakė ir padėjo laišką ant stalo.

Patylėjo, palingavo galva ir dar patikslino:

– Jo 125-as lageris, buvau Vilniuje, man tik tiek tepasakė.

Ramutė apkabino viešią, abi taip paverkė ir apsiramino.

– Būtinai, jeigu tik galėsiu...

Kai tik baigėsi mokslo metai, birželio viduryje Ramutė sėdo į traukinį ir išvažiavo į Maskvą. Taip prasidėjo ilga jos kelionė. Kuri laiką važiavo traukiniais, paskui autobusais, paskui gruzovikais, nuo kaimo iki kaimo kas arkliu pavežė, kas motociklu. Pervargus, menkai valgius, menkai miegojus, apturėjus daugybę nuotykių, bet gerų žmonių padedama, pagaliau pasiekė Taljanų gyvenvietę. Ilgos medinės, rąs-

tinės trobos, aplinkui miškai, čia patrauni upė. Iš tėvų aprašymo iškart atpažino vietą. Visas kaimas jau jos laukė. Vaikai, pamatę merginą su tuo milžinišku lagaminu, net pasišokinėdami nudūmė pas Nastutę į trobą:

– Venys! Venys! Dočka priechala! – bėgo ir šaukė pranešdami apie atvykusiąj.

Tiek Nastutę, tiek Pijų atleido savaitė nuo miško darbų. Jau vien tik tai buvo neregėta naujiena, kad tokias atostogas gavo. O priežastis buvo ir ta, kad Ramutė pirmoji po Stalino mirties savo noru buvo čia atvažiavusi, pirmoji atvežė šviežiausias naujienas. Jos drąsa padarė įspūdį net ir kiečiausiem svaldžios vyrams. Tačiau Pijus po dienos džiaugsmo su dukra, vis tiek į darbą išėjo. Ne-pasitikėjo tokia valdžios labdara...

Sunerimo Ramutės tėvai, sužinoję, kad ji dar ir iki to 125-ojo lagerio nu-kakti norinti.

– Ten kitas režimas, ten kaip kalėjimas, ten lageris, juos su šunimis saugo, su šautuvaus. Pavojinga ten, dukrele.

Tačiau Ramutė buvo neperkalbama. Apavė ją guminiais batais, paskolinio kaimynė šiltesnį, mirusio savo vyro švarką, kareivišką kuprinę. Pridėjo duonos, rūkytos žuvies, uogienės keli stiklainius. Maisto turėjo užtekti Ramutei ir dar lauktuvių tam žmogui. Pijus iš kaimyno „samagono“ butelių nupirkо ir jdėjo į kuprinę, nes „gali prieikti kam pamokėti“. Iš vakaro buvo sutarę, kad vienas kaimynas su motociklu ją iki ten nuveš, bet kaip tyčia naktį stipriaia nulijo, kelias per tundrą pažiugo, tik traktoriui buvo įmanoma ją įveikti.

– Tekst pėsčiai eiti, nebijok, meškos šiuo metu atsitraukę, jei kelio laikysies, nepuls, – paguodė. Ir Ramutė išėjo. Išėjo anksti ryte, debesys išsklaidė, išlindo saulutė. Ėjo ji ta tundra ir negalėjo atsistebeti jos grožiu: tiek žydinciu

miško gėlių nebuvo niekur mačiusi – atrodė, kad miškas visokių spalvų jurginais apsodintas! Ėjo dylikai valandų ir pavakare pasiekė lagerį. Medinė, dar ir spygliuota viela aptverta tvora su milžiniškai plačiais vartais atrodė bauginančiai. Bokšteliuose stovėjo kareivai. Čia pat stūksojo ir keli ilgi, mediniai barakai, kareivinės. Užėjo į pirmajį namą. Ilgas koridorius ir daug durų. Pasibeldė į pirmąsias. Atidarė jas apsiblausius žvilgsniu, nutūsus marškiniais, melsvomis kelnėmis žmogus. Sukaupusi visą drąsą Ramutė pasisveikino rusiškai. Iš žmogaus reakcijos supratusi, kad nėra blogai nusiteikęs, pasisakę, kas tokia yra, iš kur, kokiu tikslu čia. Širdis baladojosi kažkur kulnuose. Tas žmogus, iš netolimo kaimo, praėjės visą frontą ir sveikas sugrižęs į namus, dirbo čia naktiniu prižiūrėtoju. Patylėjo, pasikrapštė pakauši ir... sutiko jai padėti. „Miegok mano lovoje, kaip tik šiandien patalynę pakeitė. Aš išeisiu į naktinį budėjimą. Surasiu tą žmogų“. Tai pasakės, pasiėmė ant lovos krašto užmestą darbo uniformą ir paliko ją vieną.

Su virpančia iš baimės širdimi Ramutė atsigulė į prižiūrėtojo lovą. Klau-sesi kiekvieno garselio už durų, girdėjo kiekvieną žengtą žingsnį... Bet nu-vargis paėmė viršų ir ji smigo į sapnų pusnis. Tik neilgam. Pašoko iš lovos kaip nusvilinta: jis visa buvo aplipusi bla-kémis! Pasibjaurėjusi kuo greičiau nu-sibraukė jas nuo kūno. Atsigulė, nes al-po nuo nuovargio, ir vėl pašoko. Taip praleido visą naktį.

Ryte sugrižęs prižiūrėtojas jai pasakė, kad lauktų to žmogaus prie didžiųjų vartų, kai kalinius varys į mišką dirbtį. Jų bus daug, bet jis vienintelis bus su šviesiai mėlynomis kelnėmis. Gal jai pavyks prie jo prisiartinti ir pakalbėti.

(keliamas į 8 psl.)

Partizanų Motina

si šluota nušlavus nuo krosnelės verdančius puodus. Negirdėjo vaikų riksmo ir nejautė degančios odos kvapo Kremliaus ir Lietuvos budeliai, pasiraše nekalta žmonių lėtos mirties nuosprendžius. Tik motinos vaikus ramino ir glaudė, saugojo ir globojo.

1948 metais bekraštėje alkanoje, pelketoje Sibiro taigoje siautė pūga. Vėjo ir sniego sūkuriuose svyravo šimtamečiai beržai, maumedžiai ir kedrai, tarsi nujausdami, kad štie žmonės per dešimtmetį padarys čia „tvarką“, paliks plyną lauką, nes medžių kamienai, sukryžiuoti vienas ant kito, drybos vasarą pelkių augmenijos patale, o žiemą po metrine sniego antklode. Išpjautos medienos buvo išvežama ne daugiau kaip 30 procentų. Svarbiausia buvo įvykdysti alkanų tremtinį rankomis valstybinį planą. Visa kita likdavo pamiršta ir nereikalinga.

Netoli kertamo miško, ant nedidelės aukštumėlės, pradėjo sparčiai plėstis tū pačių kirtėjų ir jų artimųjų amžinojo poilsio vieta – kapinaitės. Nuo bando, šalčio ir negydomų ligų be laiko žmonės palikdavo šią ašarą pakalnę. Sibiro platybėse atsirado tūkstančiai tokų kančios kalnelių su lietuviškais

ornamentuotais kryžiais. Su nuolatinu nerimu tremtiniai laukdavo laiškų iš Lietuvos. Vis dažniau mus pasiekdavo mirtimi dvelkiančios žinios apie partizanų žūtis, suėmimus, naujas masines tremtis.

1949 metų gegužę ir mes gavome žinią, kad vasario 9 dieną žuvo vyresnis brolis Juozas, o kovo 15 dieną Leonas. Su nerimu stebėjau motiną. Ji jau nebeverkė, tarsi suakmenėjusi žvelgė pro mažą trobelės langelį. Po to ėmė sirguliuoti tėvas, galiausiai 1951 metais enkavėdistai suėmė mane. Tremtyje pasiliko vieni du paliege seneliai. Po tévo mirties kitais metais, baigės dešimties metų bausmę Kazachstane, svainis Vincas Daugirdas negavo leidimo grįžti į Lietuvą. Pas jį su sūnumi atvažiavo mano sesuo Bronė. Jie ir pasiėmė motiną. Pasikeitus klimatui, ji po metų, 1955-aisiais, mirė.

Dažniausiai mūsų motinos sau nieko neieško ir neprašo, jos pačios dalija savovaikams švelnumą ir rūpestį. Mano motina, tikriausiai nujausdama, kad atgul sūvimoje žemėje, praše vienintelės paslaugos, nesvarbu kada, bet jos palaikus parvežti į tėvynę.

(keliamas į 8 psl.)

Aleksandra Kazulionienė

Jaunimo pasipriešinimas sovietinei okupacijai

(atkelta iš 2 psl.)

Jaunimui buvo artimi poetu Justino Marcinkevičiaus žodžiai: „Vargas tautoms, kurių istorija ir atmintis nutyla arba sako netiesą“. Lietuvos istorijos klastojimas skatino studentus ir moksleivius patiem ieškoti atsakymo į juos dominančius Lietuvos istorijos klausimus. Didžiausią autoritetą turėjo iš rankų į rankas ėjusi slapsa platinta Adolfo Šapokos redaguota „Lietuvos istorija“. Vis labiau prisimintos Rainių miškelyje, Budavonės miške ir kitose Lietuvos vietose sovietinės kariaunės išvykdytos nekalta žmonių žudynės.

Su mano iškurtos pogrindinės jaunimo organizacijos nariais tvarkėme lietuvių lakūnų ir karių kapus, aktyviai dalyvavome Vėlinių susibūrimuose, spausdinome ir platinome antisovietinius lapelius. Susirinkimuose skaitydavome Bernardo Brazdžionio, Maironio patriotines eiles, savo kūrinius, referatus istorinėmis ir religinėmis temomis. Susirinkimus rengavome įvairių asmeninių ar kitokių švenčių priedanga. Mūsų Kauno jaunimo pogrindinės organizacijos nariai priimdavo priesaiką Kauno Katedros zakristijos koplytėlėje ar Ažuolyno nuošaliame kampelyje. Kitas jaunimo būrys, vadovaujamas mano bičiulio Kazimiero Kalibato, vėliau tapusio ižymiu folkloristu, priesaiką davė uždarytoje senojoje Zapyškio bažnyčioje.

Visi stojantys į organizaciją pabrėždavo, kad savarankiskai yra apsisprendę dalyvauti veikloje dėl Lietuvos laisvės, prisiekdam Dievo ir Tėvynės vardu. Studijuojant Vilniaus universitete, renge į tautinio turinio studentiškas vakarones, kaupėme bei platinome religinio bei istorinio turinio literatūrą, palaikėme ryšį su gržusiais iš sovietinių lagerių politiniais kalinių, aktyviai dalyvavome 1956 metų garsiajame Rasų kapinių Vėlinių susibūrimo prie Lietuvos laisvės simbolio – dr. Jono Basanavičiaus kapo, kurį papuošė sugiedotas Lietuvos himnas, patriotinės giesmės ir kalbos, padėtos lietuviškos trispalvės juostelės, mano iš akmenų sudėti žvakų blyksnių apšvesti Gedimino stulpai.

Sveikinome ir vykusi tuo metu Vengrijos revoliuciją. Jaunimo eisenai sulaikyti tada neužteko vien milicijos būrių, buvo iškiesta net sovietinė kariuomenė. Specialiai pasirinkdavome tokį kursinį ar seminarinį darbą, kad galėtume pakliūti į vadinančius „spec. fondus“, kuriuose buvo laikoma viešam naudojimui uždrausta prieškario literatūra. Rektoratas patenkino mūsų prašymą, kad rusų kalbos dėstomasis dalykas nebūtų privalomas. Gera prisiminti, kad mūsų patriotinį nusiteikimą savo paskaitomis stiprino pažangiai nusiteikę dėstytojai akademikas Zigmas Zinkevičius, senosios literatūros tyrinėtojas Jurgis Lebedys, kalbininkai Juozas Pirkiliungis, Juozas Balčikonis, Vanda Zaborskaitė, Irena Kostkevičiutė ir kiti.

Daugelis jaunimo savo veiklos turinį siedavo su Bažnyčia, su mūsų dvasinės kultūros ištakomis. Pogrindinės organizacijos aktyvaus nario penktakursio lituanisto Kazimiero Ambraso iniciatyva 1955 metais surengėme niekieno neišduotą studentiško jaunimo

Kūčių vakarienę. Vėliau Kazimieras Ambrasas, garsėjęs savo gabumais, taip humanitarinių mokslų daktaru, studentų mylimu dėstytoju, rašytoju, vertėtu, slapsa baigė pogrindinę kunigų seminariją, tapo iškiliu kunigu – jėzuitu.

Demonstratyviai, su studentiškomis kepuraitėmis, lankydamis bažnyčią tarsi išreikšdavome ir protestą prieš okupantu primestą komunistinę prievertos ir melo ideologiją, rodėme ištikimybę savo tautos dvasiniams idealams, kuriuos stiprino šventų Mišių auka, sklisdavęs nuo vargonų Konservatorijos talentingo studento Kastyčio Matulionio, vėliau tapusių žinomu kunigu disidentu – Jėzaus draugijos nariniu, sovietinių lagerių kaliniu, balsas. Rinkdavomės daugiausia sekmadiegnais sutartą valandą Šv. Mikalojaus bažnyčioje. Net kreipėmės į tuometinį Vyskupijos valdytoją, kad susirinkiam jaunimui būtų pasakytas reikšmingesnis bei įtaigesnis pamokslas.

Visa tai vertė sunerimti sovietinę valdžią. Nepaprastai nėrėsi iš kailio tuometiniai universiteto partorgai – karjeristai Vytautas Kuzminskis, Imrija Zaksas, jų parankiniai Jonas Beilinis, Mykolas Aleliūnas, Justinas Lazauskas ir kiti. Iš pradžių pasitenkinta užsakytomis sienlaikraščio antireliginio turinio bei tautiškumą pajuokiančiomis karikatūromis, paskui jau sekė stipendijų atėmimas, kratos, areštai, saugumo rūsiai, šalinimas iš aukštųjų mokyklų, trémimas į sovietinius rekrūtus. Vilniaus dailės institute, berods pirma kartą Sovietijoje, kompartija panaišino vadinamojo „artimiausio pagalbininko“ – komjaunimo organizacijos veiklą. Mat studento Arūno Tarabildos vadovaujamas komjaunimo komitetas pašuko „nacionalistine kryptimi“.

Visą Lietuvos visuomenę ir užsienio lietuvius sujaudino 1972 metų gegužės 14 dienos Romo Kalantos auka Lietuvos laisvei. Kaune prasiveržė protesto demonstracijos prieš krašto paveržėjus, prieš rusinimą, žmogaus teisių mindžiojimą. Gegužės 18–19 dienomis jaunimo iniciatyva tūkstančiai kauniečių su plakatais ir šūkiais išejo į gatves reikalaudami nutraukti okupaciją, atstatyti Lietuvos nepriklausomybę.

Pagaliau ir Sąjūdžio mitinguose bei jo veikloje dalyvavo daug geriausio mūsų jaunimo.

Apibendrinant visa tai, kas pasakyta, galima teigti, kad didžiuma mūsų mokyklinio jaunimo sovietinės okupacijos metais turėjo aiškią savo tautinę nuostatą, išlaikė savo tautinę savimonę. Ji reiškėsi per Laisvės idėjas jaunimo pasipriešinimo pogrindinių organizacijų kūrimu, partizaniniame kovos laiktarpyje – palaikant glaudę ryšį su partizaniniu judėjimu, vėliau – įsiungus į taikią rezistenciją – per kultūrinę veiklą, Lietuvos katalikų bažnyčią, savišvietą, kraštotočią, taikant legalias ir nelegalias kovos formas. Tauta nenušilenkė prievertai.

Jaunimo veiklą lėmė be romantinio nusistatymo realus pasiaukojimas, sąmoningas noras siekti Lietuvos laisvės idealo, bjaurėjimasis komunistinės propagandos melu, prievara, nutautinimu.

Džiugu, kad šiandien galime prisi-

minti taip pat kovos sūkuriuose su sovietiniu okupantu buvusius jaunus žmones, mūsų narsiuosius partizanus – didvyrius, kaip antai mokytojų generolą Adolfą Ramanauską-Vanagą, tapusį partizaninės kovos Ginkluotujų pajėgų vadu, partizaninės kovos vadą, ketvirtąjį Lietuvos prezidentą generolą Joną Žemaitį-Vytautą, legendinius partizanus Juozą Lukšą-Daumanta, Juozą Vitkų-Kazimieraitį, Lioginą Baliukevičių-Dzūką, Alfonsą Morkūną-Plieną, Konstantiną Bajerčių-Garbaldį, Kazimierą Pypli-Mažytį, Juozą Armonaitį dar gyvus esančius šių metų Laisvės premijos laureatus ir kitus, kurie savo jaunystės dienas ir daugelis iš jų net savo gyvybę ar sveikatą paaukojo, kad būtų gyva ir sveika Lietuva. Visi gérėjomės Laisvės premijos laureato, kilnaus partizano Jono Kadžionio nesenai pasakyta drąsia kalba LR Seime. Manome, kad jo pasakyti nuo širdūs žodžiai dar kartą privers valdžios biurokratiją susimąstyti dėl mokyklinio jaunimo realesnio patriotinio auklėjimo svarbos, dėl Vilniaus Lukiškių aikštės paminklo statybos.

Malonu prisiminti, kad LLKS vadovybės pastangomis, praėjusiais metais pagaliau buvo užbaigtą Kryžkalnyje paminklo statyba žuvusiems už Lietuvos laisvę Kęstučio apygardos partiza-

nams, laisvės kovotojams. Malonu pažymeti, kad LR Seimas prisiminės, kad 2019 metais sukanka 110 metų, kai gimė kovojušios Lietuvos su sovietine okupacija Lietuvos vadovas, LLKS tarybos prezidiumo pirmininkas generalas Jonas Žemaitis-Vytautas ir tai, kad sueina 70 metų nuo LLKS tarybos 1949 metų vasario 16 dienos Deklaracijos pasirašymo, paskelbė šiuos metus tarpkitų atmintinų datų – Jono Žemaičio-Vytauto metais, tuo pačiu pabrėždamas Lietuvos partizaninio karo svarbą kovojant su mūsų kraštą okupavusia sovietų kariuomene, 1949 metų vasario 16 dienos Deklaracijos konstitucinę reikšmę bei Jono Žemaičio-Vytauto, kaip faktiškai tuomečio Lietuvos valstybės vadovo, autoritetą ir vaidmens svarbumą.

Prisimintini praėjusiais metais vienės popiežiaus Pranciškaus pasakyti žodžiai apie mūsų daug kentėjusios tautos išskirtinumą, jos šaknų išlaikymo svarbą. Tu šaknų sveikumą išlaikymės prisimindami mastytojo profesoriaus Stasio Šalkauskio teiginį – mūsų valstybė išliks remdamasi ant trijų kolonų: tautiškumo, krikščionybės ir demokratijos. Neleiskime, kad šias vertės ištrintų apie mus siaučiantys kosmopolitinio liberalizmo vėjai.

Zigmas TAMAKAUSKAS

Vanago kelias

Vanago kelias – pilietinė iniciatyva, kuria siekiama ugdyti, skatinti ir palaikeyti visuomenės patriotiškumą, sąmoningumą ir bendruomeniškumą.

Keturi skirtingų visuomenės grupių atstovai – ryšiu su visuomenė įmonės vadovas, nekilnojamomo turto vystytojas, advokatas ir buvęs specialiųjų operacijų pajėgų karininkas parama ir vyksta į Ukrainą.

Mums būtina palaikyti prieš agresorių kovojančią Ukrainą, jos karius ir visuomenę bei priminti Vakarų demokratijoms, kad tuo metu, kai nafatos ir duju importas į Europą iš Rusijos auga, jos rankomis žudomi ir luošinami ukrainiečiai, prisiengiant separatistine pilietine kova Luhansko ir Donecko regionuose, o Krymas ir toliau lieka okupuotas.

Projekto iniciatorių parodys Ukrainos žmonėms, kad Lietuvos visuomenė – Tau ir man – rūpi jos kova už laisvę ir demokratiją; susitiks su oficialiais Ukrainos valdžios atstovais išreikšdami tiesiog žmonių, ne vien tik institucinę Lietuvos paramą; Ukrainos karius

fronte parems Lietuvos žmonių paaukotomis lėšomis ir įranga: dronais, batais, peiliais, optikos įtaisais, taktinėmis liemenėmis ir kt., kurie bus pažymėti „Vanago kelio“ simbolika.

Kaip paremti?

A/S (IBAN): LT17 7300 0101 4089 4869 SWIFT/BIC: HABALT22
Įm. kodas 303420560, Všj: „Mėlyna ir geltona“. Mokėjimo paskirtis: Vanago kelias.

Arba LŠS. AB SWEDBANKAS, LT16 7300 0101 4629 4586. Mokėjimo paskirtis: Vanago kelias.

Misija Ukraina 2019

"VANAGO KELIO" KOMANDA KELIAUJA Į UKRAINOS PAFRONĘ

Kviečiame prisidėti prie misijos | Paremsime kovotojus dronais optika ir taktiniai batai
parama: 5/50 EUR ar daugiau

#VanagoKelias

LITUAUS NARNUOJANTIS SAULIUS

LITUVOS KARININKAI

LITUVOS KARININKAI

Talka prie „Tautos kančios“ memorialo

*Geležinių grandinių supančioti buvo,
Toli nuo tėvynės jie mirė ir žuvo...*

*Mes stovime čia,
jų vaikai ir vaikaičiai...
Juk buvo jie žmonės,
o liko tik skaičiai...*

(Vadovas Sakalauskas)

Nuostabią, saulėtą, šiltą balandžio 30 dieną LPKTS Kauno filialo nariai susirinko Petrašiūnų kapinėse prie „Tautos kančios“ memorialo. Su kiberais, grėbliais, šepečiais – tvarkyt, plauti, šeisti memorialo kryžių, monumenčių. Tai tradicinė talka, kurivyksta kiekvienais metais prieš Motinos dieną.

(atkelta iš 5 psl.)

Prabėgus dvidešimt penkeriems metams mes nepamiršom jos prašymo – vienintelio pageidavimo.

1980 metais sužinojome, kad Kazachstane, Akmolinkse, kur sesė Bronė palaidojo motiną, likviduojamos kapinės. Nedelsdami nuskridome parvežti motinos palaiką. Kadangi gauti leidimą už tūkstančių kilometrų buvo kebu, nuspindėmė parsivežti palaikus slapsa. Kai nuvykome, darbai jau buvo prasidėję, o perlaidojimo terminas pasibaigęs. Aplink mėtėsi medinių ir metalinių aptvarėlių laužas, kyšojo stačiatikių kryžių liekanos. Atrodė, čia padaravo viesulas.

Surasti kapą nebuvo sunku, nes prieš 25 metus sesuo pati palaidojo motiną, iš ažuolinių lentelių surentė aptvarėli, kuriame stovėjo tvirtas ažuolinis

Tik Motinos širdis težino, kiek stiprybės ir jėgų reikėjo, kai teko ištverti Sibiro lagerį, tremties kančias, partizaninį karą.

Petrašiūnų „Tautos kančios“ memorialas primena ir išprasminta negrižusių iš Sibiro tolių, dingusių be žinios, mirusių iš bado nekaltų Lietuvos žmonių, motinų, netekusių savo vaikų, atminimą.

Nuoširdžiai padirbėjome – naujai sušvito balti kryžiai, monumentai, angelo skulptūra, sužydo gėlės prie stelos, nušvito uždegtos žvakutės. Šilumą skleidė ne tik pavasario saulė ir

bundanti gamta, bet ir nuoširdus darbas, bendravimas. Prisiminėme mūsų tautos didvyrius, kurių kančios, gyvybės kaina iškovota Laisvė.

Jūratė
ANTULEVI-
ČIENĖ
Nuotrauka Vla-
do Sungailos

Partizanų Motina

kryžius. Šiurpi aplinka skaudino, taratum replēmis gniaužė širdj. Norėjosi kuo greičiau išimti motinos relikijas, grąžinti į gimtąją žemę. Netoli ese gyveno vokiečių tremtinių šeimos, sesuo nuėjo pas juos pasiskolinti įrankių. Aš nedelsdamas pradėjau ardyti aptvarėlių. Pakaitomis plükėmės visą rūškaną rudens dieną, kol pasiekėme tikslą.

Ažuolinis karstas, išgulėjės ketvirtį amžiaus, pajuodavo, tačiau liko tvirtas. Patikimai stovėjau ant antvožo, galvodamas, kad net neatidengus būtų geriausia pargabenti į Lietuvą. Sesuo viršuje laikė dėžutę, išklotą drobule, palaikeiliams sudėti. Nežinau, gal pastebėjo, o gal instinktyviai ji pajuto mano nerimą. Stovėjau sustagarėjės, tarsi tikėdamas, kad kažkas kitas atliks, ką čia pat reikėjo daryti. Atkeliau dangti, se-sė pasiūlė man palaikyti dėžutę. Pažvel-

ges į karsto vidų, pajutau anksčiau niekada nepatirtą jausmą. Pagaugai perėjo per visą kūną, nusmelkė minčis: tai, kas čia vyksta, panašu į šventavagystę, neleistiną skverbimąsi į kitą pasauly, veržimasis į šventą palaimintą tylą. Ar tai buvo baimė? Ne, gal tiksliau – dvasinis šokas.

Palaikus perlaidojome Varėnos kapinėse. Kapą lanko jau pasenę vaikai. Gelių atneša vaikaičiai, provaikaičiai.

Tūkstantis Motinų ilsiši svetimose žemėse. Takai užželę, kryžiai nuvirtę, užmiršti kapai.

Tūkstančiai sūnų partizanų ilsiši nežinia kur, kaip ir jų Motinos.

Vytauto KAZIULIONIO
prisiminimus užrašė Agita
BERŽANSKAITĖ,
Varėnos „Ažuolo“ gimnazijos
moksleivė

Vytautas Kaziulionis su tėvais tremtyje.
1949 metai

Svarstyklės visam gyvenimui

upė, tekanti sudrumsta, pašiaušta priešinio vėjo, neturinti tikros vagos, tik tą tiesę kelią, varantį ją į priekį.

Juos lydėjo piktas šunų lojimas. Ramutės akys beviltiškai lakstė nuo vieno nelaimėlio prie kito, jau buvo nebetekusi vilties, kai toje minioje ji pamatė žmogų su melsvomis kelnėmis. Nepagalvojusi, iš susijaudinimo, ji puolė link jo, bet kareivis greitai mositu atsuko į ją šautuvą, kažką rusiškai amtelėjės. Tas žmogus irgi ją pamatė, pakėlė ranką ir mostelėjo jai, lyg norėdamas jai pasakyti: „Eik iš čia!“ Ramutė dar per atstumą bandė ji pasiekti, bet priartėti buvo neįmanoma. Atsisveikino abu ilgesingais žvilgs-

niais, jis žiūrėjo į ją pravertomis lūpomis, lyg norėdamas išlieti visą skausmą, visą ilgesį, bet kartu ir džiaugsmą ją pamatęs.

Ramutė sugrįžo pas prižiūrėtoją, paliko jam laiškelį, kad perduot tam kaliniui žmonos žinią. Prižiūrėtojas paaiškino, kad daro nusikaltimą priimdamas tą laišką, bet..., „Nu, ladna...“ tepasakė, iškišdamas į kišenę.

Tėvų Ramutė tuomet neparsivežė, kaip kad buvo suplanavusi. Nastutė su Pijumi sugrįžo dar po dvejų metų, po aštuonerių vargingų tremties metų. Su jais grįžo į svarstyklės, tos pačios surūdijusios stebuklingos svarstyklės.

– Močiute, tai kodėl jos tau tokios

Punko „Aušros“ leidyklai – 25

vokviečiamą bendradarbiauti ir Lietuvos autorius.

Atvykusiems į minėjimą buvo įteikiama lapelis su Jotvingių (baltų) krašto istorijos paveldo metraščio (beje, leidžiama nuo 2009 metų) „Terra Jatwezenorum“ (Jotvingių kraštas) duomenimis, skirtais prenumeratai, leidybai. Šio metraščio ir leidyklos vyruiasias redaktorius ir direktorius Sigitas Birgelis buvo atvykę į šį minėjimą, kauniečiams jau pažįstamas iš apsilankymo Maironio literatūros muziejuje, Lietuvos rašytojų sąjungos XXVII knygų mėgėjų draugijos Jotvingių kryžiaus ordino narys ir poetas, vėliau kalbėjės šiame minėjime.

Meninė programą atliko tremtinių choro „Ilgesys“ dainininkai, vadovaujami Bronės Paulavičienės. Minėjimo vedėjos – Varšuvos universiteto Baltistikos skyriaus dėstytoja dr. Nijolė Birgelienė ir XXVII knygos mėgėjų draugijos pirmininkė Dalia Poškienė. Minėjimą pradėjo LPKTS valdybos pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė. Toliau sekė pranešimai ir pasiskymai apie Lietuvos politikus, kūrėjus, kovojo partizanus, Sūduvos arba Jotvingių krašto šviesuolių, Suvalkų krašto trėmimus. Kalbėjo pristatomomo metraščio autoriai ir svečiai: prof. Kestutis Žemaitis, Kestutis Subačius, prof. Stanislovas Sajauskas, Justinas

Šikart neprisiėjo važiuoti svetur. Mat jau nebe pirmą kartą Kaune renkasi mūsų bičiuliai punkiečiai su savo įsimintiniais renginiais, sukviesdami visą būrį kraštotoiros ir lietuvybės užsienyje entuziastų. Todėl Didžiosios savaitės išvakarėse politinių kalinį ir tremtinių buveinėje vyko „Aušros“ leidyklos (Punkas, Lenkija) 25 metų jubiliejaus minėjimas, kurį surengė LPKTS, XXVII knygos mėgėjų draugija ir LPKTS Kauno filialas. Vyko ir naujų knygų pristatymas – pardavimas. Sios knygos buvo rodomos ir multimedijos ekrane. Taip buvo supažindinama ir su „Aušros“ leidykla, jos istorija, leidimo tikslais. Bu-

brangios, tos svarstyklės? – bėgdama iš paskos pradėjo klausinėti aštuonmetę Aldutę.

Močiutė atsirėmė į išsikerojusį se-ną gluosnį, paglostė jo kamieną ir pradėjo pasakoti.

– Ši gluosnį pasodino tavo prosenelis, kad karvių banda karštą vasaros dieną turėtų kur pasislėpti nuo saulės.

O toliau jos pasakojimas virto pasa-ka apie stebuklingas svarstyklės, išgel-bėjusias nuo slibino siautėjimo du pa-prastus žmones, kuriuos buvo pagro-bės tas devyngalvis. Ten buvo ir kara-laitė, nepabūgusi išlisti į gilią slibinu ur-vą, nes norėjo padėti nelaimėliams.

Rasa KAČIULIENĖ

Sajauskas, doc. Jūratė Čirūnaitė, PLC vadovas Valdas Kubilius, Karaliučiaus krašto lietuvių bendrijos pirmininkas Sigitas Šamborskis, kuris prisiminė savo biografinius faktus: gimimą prie Ragainių ir tolesnę veiklą šiame krašte, prof. emeritas Arvydas Šeškevičius – medikas, jau seniai aktyviai lankosi Punko organizuojamuose renginiuose. Suvalkiečių draugijos „Suvalkija“ pirmininkė Birutė Kižienė dalijosi mintimis apie 1941 metų tremtinių iš Suvalkijos kraštų sunkią dalią.

Renginys susilaukė didelio visuomenės susidomėjimo.

Antanas STAŠKEVIČIUS